

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

NUNCDIMITIS

Estudis dedicats al professor
Antoni Ferrando

de DD.AA. [Vicent J. Ecartí, ed.]

Editorial: Publicacions Universitat de València
València, 2019 | Pàgs. 596

En l'àmbit universitari es té el costum que els companys d'un professor que es jubila li dediquen una miscel·lània a fi d'honorar la seua llarga i fructífera trajectòria docent i investigadora. És

el cas del catedràtic emèrit Antoni Ferrando, deixeble predilecte que fou del malaguanyat Manuel Sanchis Guarner, el qual durant una sèrie d'anys ha estat al front del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, així com de l'Institut de Filologia Valenciana, a més de pertànyer a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i d'haver presidit durant un període l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes.

Coordinada pel professor Vicent J. Ecartí, la primera part del manual que ens ocupa conté cinc reflexions sobre l'obra de Ferrando: d'Emili Casanova, Josep M. Nadal, Joan R. Ramos, Albert Rossich i Rafael Roca. En la segona part s'arreglen dèu aportacions en homenatge a ell, en què es combinen estudis sobre determinats aspectes de la llengua amb altres anàlisis literàries que guarden relació amb aquelles àrees a què s'ha dedicat preferentment l'homenatge, com ara la història de la llengua, la literatura medieval i la Renaixença. JP

CARVALHO:
PROBLEMAS DE IDENTIDAD

de Carlos Zanón

Editorial: Planeta

Barcelona, 2019

Pàgines 347

L'últim —supose— lliurament de la sèrie narrativa protagonitzada pel detectiu Pepe Carvalho sorgeix de la ploma del novel·lista Carlos Zanón, prou confiat com per a ser capaç d'acceptar l'encàrrec de liquidar a uns

ens de ficció com el que va crear Manuel Vázquez Montalbán, o un personatge que es fon i es confon amb els d'una ciutat, Barcelona, els problemes d'identitat de la qual semblen anar creixent any a any.

En realitat, el títol de la novel·la pot alludir tant a l'autor —escrivint un text que no hauria de pertànyer-li si hi haguera un mínim de justícia biològica— sobre un personatge fora del temps i fora de lloc, envoltat d'altres personatges que no són més que el que hauria de ser el mateix Carvalho: ombres d'unes ombres. El tret més cridaner, l'aparició del mateix Vázquez Montalbán com un personatge més de l'argument, un Vázquez Montalbán que presència com Carvalho fins i tot continua cremant llibres... del mateix Vázquez Montalbán: Pepe Carvalho, en suma, cremant la seua pròpia memòria en soledat —la millor manera que té de ser el mateix—, destruint la seua mateixa identitat siga això el que siga mentre sentència amb frases breus i punyents que bufetegen al lector fins a deixar-lo KO davant tanta ironia i tanta lucidesa, tant dolor i tanta intel·ligència.

El resultat final d'aquest atreviment

editorial i d'autor és més que digne, més que presentable: una bona novel·la que es deixa llegir d'una tirada, encara que llegida d'aquesta manera pugja resultar perillós per a la integritat dels lectors avessos en les anteriors peripècies de Carvalho. El risc més evident que aguaitava a Zanón en aquesta aventura a mig camí entre la literatura i el desvergonyiment era acabar escrivint un llibre de Pepe Carvalho sobre Manuel Vázquez Montalbán, una reflexió unamuniana *ma non troppo* però més sarcàstica, sobre la miserable condició existencial de les criatures literàries i dels creadors literaris. La brillantor dels diàlegs, el ritme trepidant de les aventures i de les desventures i misèries de l'investigador i els investigats fa la resta en aquesta novel·la sobre una Barcelona que mai va trepitjar el Carvalho de Vázquez Montalbán, una ciutat postmoderna i post-quasi-tot vista amb la mirada d'un detectiu que viatja a Madrid amb una freqüència esbalaïdora. A aquest Carvalho cal mirar-ho amb una perspectiva cervantina, benèvola i pacient, com un personatge —quasi més de còmic que de novel·la— reverenciats i putejats, a qui es troba a faltar i no tant al mateix temps. Aquest llibre cal llegir-la com una seqüela pròpia de temps de seqüeles i preqüeles, estarrufada de picades d'ullet des de la primera frase del primer paràgraf per als qui vulguen captar-los, malgrat tot el que ha caigut i de tots els que han caigut. Com diria un clàssic: bé està el que bé acaba... JMSR

SOCIALISTES D'UN
PAÍS IMAGINAT

de Joan Martí Castelló

Editorial: Institució Alfons el Magnànim-CVEI
Diputació de València

València, 2017 | Pàgines 262

Durant els últims anys del franquisme i els primers de la transició, tant al País Valencià com a la resta d'Espanya es van constituir partits i coalicions amb un ideari que arreglaven propostes

basades més en la il·lusió dels seus dirigents que en les característiques de l'electorat. Una vegada es van celebrar les primeres eleccions generals, la realitat es va imposar i algunes d'aquestes formacions van determinar convergir en altres partits triomfants o bé van desaparèixer.

En aquest estudi l'autor analitza l'evolució del Partit Socialista del País Valencià al llarg dels quatre anys de la seua existència. El PSPV fou resultat de l'evolució dels Grups d'Acció i Reflexió Socialista i del PSV, diferenciat de la tradició política centralista que havia caracteritzat el PSOE. Per als seus afiliats, la nova societat socialista havia de basar-se en tres principis: la llibertat, la democràcia i l'autogestió. La revista *Dos y dos* i el butlletí *El Poble Valencià* foren els seus altaveus. Abans de les eleccions generals del 15 de juny de 1977 es dividí en dos sectors, que el 1978 van acabar fusionant-se amb el PSOE. Joan Martí ho explica detalladament amb una documentació rigorosa. JP

destaquem...

Una història personal
a través de la mirada

Hi ha textos que a un li impressionen més per motius molt concrets; tant li impressionen que sofreix de certa incomoditat o, més aviat, comença a sentir-se insegur. La culpa, si és que parlem de culpabilitats en aquests casos, és de l'autor o autora, i de la seua capacitat per a transmetre unes sensacions amb les quals, d'una manera o un altre, un arriba a identificar-se. M'explico.

En *El trabajo de los ojos* (Las afueras), Mercedes Halfon, a través de la protagonista del relat, parla dels seus problemes de visió, uns problemes que provoquen en ella una distorsió emocional de la seua realitat. Sabem, ens explica Halfon, que aquesta dona va sofrir d'estrabisme de petita i de com aquest problema, unit a la seua hipermetropia i astigmatisme, va marcar la seua infància i adolescència, i també la seua adultesa, perquè sent pànic, arribat el moment de ser mare, que el seu fill hereti aquesta dolència ocular. Tota aquesta inestabilitat, que la periodista i escripto-

ra argentina descriu d'una manera fragmentària —a través d'uns textos que a vegades semblen meres anotacions—, arriba a contagiar al lector de tal manera que, igual que la protagonista, un comença a dubtar de la seua visió, comença a preocupar-se i no sap fins a quin punt sofreix o no una malaltia que abans no considerava com a tal. Dit d'una altra manera, Mercedes Halfon ha aconseguit, a través d'aquesta construcció de la seua pròpia autobiografia ocular, que vulgui visitar de nou al meu oculista per a saber si dec o no haig d'elevat les meues cures. I pot ser que això els sembli una broma, però com els dic, que un text aconsegueixi tal impacte en un significa que aquest relat està molt però que molt reeixit. És més, xerrant amb l'escriptor mexicà Eduardo Ruiz Sosa, aquest em va insistir que l'important de la literatura és que t'afecti, que alguna cosa que no saps molt bé que és et sacsegi. I aquest petit llibre de Mercedes Halfon m'ha afectat, pel seu contin-

gut però també pel seu continent, clar, per aquesta mescla de memòria, autoficció i estudi oftalmològic —vaig gaudir i vaig aprendre moltíssim de la història, per a mi desconeguda, de Louis Braille, Joseph-Antoine Plateau i George Bartsch, la qual cosa agraeixo—.

És aquest text un híbrid, un conjunt de pors i inseguretats que es revelen amb subtils i que vénen a exemplificar, ni més ni menys, les pròpies pors i inseguretats de tota vida. La relació amb la seua mare o els seus records de menuda no fan sinó alimentar aquest nexu o lligadura amb el lector, amb el qual comparteix també aquests coneixements científics a través dels moments en què narra el tractament experimental al qual va ser exposada. Tot això, a través d'un estil cuidat, que no s'excedeix i no precisa d'efectisme.

Difícil definir aquesta obra estranya que també incideix sobre l'escriptura o les diferents formes d'escriptura segons les diferents formes que un té —o pot veure's afectat— de mirar. Potser no fa falta, potser és millor deixar-se portar per la seua subtils, per aquesta forma d'alternar gèneres, per la seua manera d'acostar-se al món. ≡

Eric Gras

EL TRABAJO DE LOS OJOS

de Mercedes Halfon

Pròleg: Estrella de Diego

Editorial: Las afueras

Barcelona, 2019

Pàgines 104